

ANDRIJA CRKVENČIĆ -

Radnik na Pilani od 1919. do 1951. godine

("Vrbas" - oktobar 1977. godine)

U pilanu sam došao 1919. godina, kada je ona puštena u rad. Prvo sam radio kao pomoćnik, a zatim i kao majstor gaterista. Na mjestu današnje pilane, bila je pilaza za prerez jelovine, a pilana za prerez bukovine je bila s druge strane ložionice. Prije rata više se rezala jelovina. Rezalo se, uglavnom, po narudžbi i za izvoz. Najviše smo izvozili u Englesku, većinom gradju za brodove, pa se i rezalo prema engleskim mjerama - na colove i stope.

U to vrijeme, uslovi za rad su bili teški, a plate male. Zbog toga smo često organizovali štrajkove, pa nije ni čudo što su tadašnje vlasti smjestila na pilanu policijsku stanicu. Štrajkove smo obično organizovali kada su bili povećani zahtjevi proizvodnje.

Međutim, znalo se dogoditi i to da, kada se dogovorimo o izvodjenju štrajka, neko javi upravi preduzeća naše namjere, pa bi nas tada oni preduhitrili i obično dočekali parolama "Preduzeće obustavlja rad". Takvi prekidi proizvodnje trajali su čak i po tri mjeseca. Štrajkove smo organizovali preko Komunističke partije, preko koje je organizovana i pomoć najsizamašnjim radnicima za vrijeme dužih zastoja i obustava proizvodnje. Među nama je inače vladalo veliko drugarstvo i solidarnost. Ne treba zaboraviti da je jedno vrijeme na pila bila najjača partijska organizacija.

Iprava pilane je uvijek nastojala da naše štrajkove razbije preko štrajkohehera. Međutim, mi to nismo dozvoljavali.

pa smo u takvim situacijama organizovali našu radničku stražu, koja je s batinama u ruci čuvala pilanu. Sjećam se da su jednom prilikom bili uhapšeni naši povjerenici, izabrani radnički prvaci. Kada smo to doznali, obustavili smo rad i svi se zajedno uputili u policijsku stanicu, zahtjevali da puste naše drugove. Bio sam u prvim redovima i dobro sam čuo kada je policijski narednik, očigledno uplašen, doviknuo svom kolegi: "Puštaj ih odmah, jesam li ti ja rekao da je ovo Komuna?! Duh drugarstva i zajedništva, inače, njegovali smo i kroz naše kulturno-umjetničko društvo preko koga smo organizovali priredbe i zabave. Svake nedjelje smo se okupljali u Radničkom domu. I u toj aktivnosti ž, vlasti su nas često ometale i zabranjivale nam okupljanje i zajednički rad. Negdje 1938-1939. godine, snijeg je srušio krov tadašnje pilane, i ona do poslije rata više nije radila.

Taško je danas prepoznati i vjerovati da je od nekadašnje skromne pilane "Vrbas" postao tako veliko i poznato preduzeće.

Radničkim ljudima "Vrbas" a s upućujem najljepše čestitke za njihov jubilej poslijeratnog postojanja.